

Vitenskapelig navn: ***Nitella gracilis*** (J.E. Smith) C. Agardh

Norsk navn: **Skjørglattkrans**

Familie: Characeae – Kransalgefamilien

Artsbeskrivelse

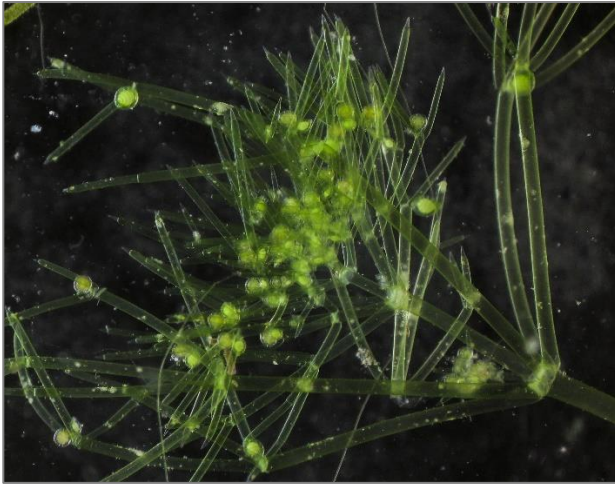
Skjørglattkrans *Nitella gracilis* er en liten til medium stor plante og kan bli opptil 20 cm lang, og stengelen opptil 0,5 mm i diameter. Den er alltid grønn og sjelden kalkinnsatt, og uten bark på stengel og kransgrener (figur 1). De typiske formene av arten er utpreget sirlige og kjennes da på utseendet.

Skjørglattkrans har begge kjønn på samme plante (monoik). De hunnlige formeringsorganene er små, opptil 0,5 mm lange. Oosporene er mørkt brune, har lave kanter og en membran som er finkornet (granulert). De hannlige formeringsorganene er også små, til 0,3 mm i diameter (figur 2).

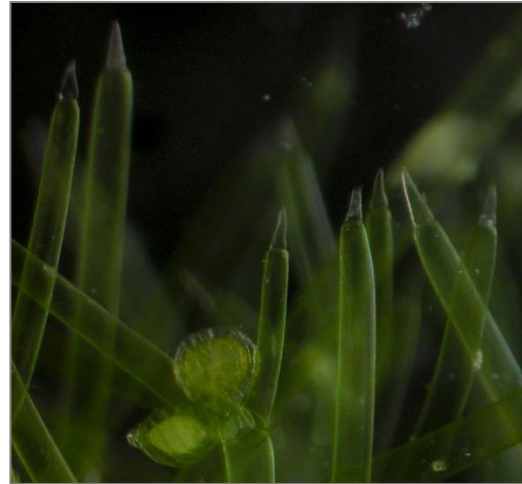

Figur 1. Skjørglattkrans *Nitella gracilis*. Habitus. Foto: ©Anders Langangen (venstre) og ©Jacek Urbaniak (høyre).

Kransgrenene er delt 2-3 ganger. Endesegmentene er oftest 3-cellet, sjeldnere 2-cellet. Endecellen er omtrent like bred eller bare litt smalere ved basis enn nestøverste celle (figur 3).

Figur 2. Formeringsorganer. Foto: ©Jacek Urbaniak.

Figur 3. Endeselement med endecelle. Foto: ©Jacek Urbaniak.

Økologi

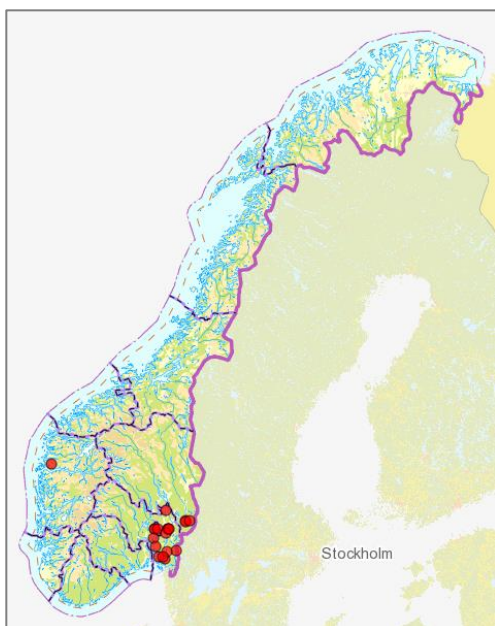
Skjørglattkrans er en ferskvannsart. Den finnes i kalkfattige vannforekomster, både næringsfattige og næringsrike innsjøer, myrputter, dammer og grøfter. Den er bare funnet på grunt vann.

Skjørglattkrans har både ettårige og flerårige former, men i Norge er den mest sannsynlig ettårig. Den er fertil fra juni og modne oosporer er funnet fra august.

Utbredelse

Skjørglattkrans forekommer sentralt på Østlandet; Hedmark, Telemark og Østfold, samt på én lokalitet i Hyllestad, Sogn og Fjordane (figur 4).

Skjørglattkrans finnes i søndre deler av Sverige og Finland (www.artportalen.se, Langangen m.fl. 2002). I tillegg er den registrert ved Luleå i Sverige. Muligens har arten en større utbredelse rundt de to funnene langt fra hovedfeltene, både Norge og Sverige. I Danmark er arten registrert på to lokaliteter på Sjælland, begge er eldre funn (Schou m.fl. 2017). Ellers er skjørglattkrans vanlig i Europa og vidt utbredt i verden forøvrig (Wood & Imahori 1959).

Figur 4. Utbredelse av *Nitella gracilis* i Norge (artskart.no, 20.10.2020). Bare belagte funn fra museene er inkludert.

Synonym

Chara gracilis Smith

Rødlistestatus

Skjørglattkrans *Nitella gracilis* er vurdert som sårbar (VU) i Norge pga. liten utbredelse og nedgang i habitatkvalitet (Husa m.fl. 2021).

Hovedkjennetegn

Skjørglattkrans kjennetegnes ved:

- Stengelen har ikke bark
- Kransgrenenes endesegmenter er oftest 3-cellet.
- Endecellene er omtrent like bred ved basis som segmentet den sitter på

Forvekslingsarter

Skjørglattkrans *Nitella gracilis* kan forveksles med broddglattkrans *N. mucronata* som begge er mellomstore arter og bare danner spredte hoder (i motsetning til dvergglattkrans og hodeglattkrans). Skjørglattkrans er en slankere og mer delikat art enn broddglattkrans. Kransgrenenes endesegmenter er som oftest 3-delte, sjelden 2-delte, som vanlig hos broddglattkrans.

Skjørglattkrans kan også forveksles med hodeglattkrans *N. wahlbergiana* og dvergglattkrans *N. wahlbergiana*, men skilles som regel fra disse på størrelsen. Svært små eksemplarer av skjørglattkrans kan skilles fra dvergglattkrans på plassering av formeringsorganene (Urbaniak & Gabka 2014). Dessuten har både hodeglattkrans og dvergglattkrans et «hodeliknende» utseende.

Se for øvrig Langangen (2007) for hovedskillekarakterer i forhold til de øvrige kransalgeslektene *Chara*, *Tolypella* og *Lamprothamnium*.

Referanser

Direktoratsgruppa Vanndirektivet 2018. Veileder 02:2018. Klassifisering av miljøtilstand i vann. Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver.

Husa V, Eilertsen M, Langangen A, Schneider S og Steen H (24.11.2021). Alger: Vurdering av skjørglattkrans *Nitella gracilis* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/22186>

Langangen, A. 2007. Kransalger og deres forekomst i Norge. Saeculum forlag.

Schou, J. C., Moeslund, B., Båstrup-Spohr, L., Sand-Jensen, K. 2017. Danmarks vandplanter. BFN's Forlag.

Urbaniak, J., Gabka, M. 2014. Polish Charophytes. An illustrated Guide to Identification. UWP, Wroclaw.

Wood, R. D. & Imahori, K. 1965. A revision of the Characeae. First part. Monograph of the Characeae. - Weinheim.